

**BIURO
RZECZNIKA PRAW OBYWATELSKICH**

Warszawa, 11-02-2022 r.

**Zastępca Rzecznika Praw Obywatelskich
Stanisław Trociuk**

WZF.7044.9.2021.WK

**Pan
gen. dyw. SG Tomasz Praga
Komendant Główny Straży Granicznej**

E-mail: bpr.kg@strazgraniczna.pl

Szanowny Panie Generale,

w dniu 2 września 2021 r. przedstawiciele Rzecznika Praw Obywatelskich przeprowadzili kontrolę stanu przestrzegania praw obywatelskich funkcjonariuszy Straży Granicznej (ze szczególnym uwzględnieniem warunków pełnienia służby) w Nadwiślańskim Oddziale Straży Granicznej w Warszawie.

Z informacji uzyskanych od funkcjonariuszy wynika, że Niezależny Samorządny Związek Zawodowy Funkcjonariuszy Straży Granicznej wystąpił do Pana Generała z inicjatywą wprowadzenia w Nw. OSG tzw. dodatku stołecznego. Zdaniem rozmówców, ta forma dofinansowania funkcjonariuszy wykonujących służbę w Warszawie istnieje w innych formacjach mundurowych i występuje pod różnymi nazwami np.: w Policji - dodatek stołeczny, a w Państwowej Straży Pożarnej - dodatek warszawski. Ma ona na celu wyrównanie dysproporcji płacowych w danej formacji mundurowej funkcjonariuszy odbywających służbę w stolicy, gdyż siła nabywcza takiego samego uposażenia w Warszawie jest niższa niż w oddziałach Straży Granicznej położonych na obrzeżach kraju. Koszty utrzymania w Warszawie są dużo wyższe niż w miejscowościach położonych

na prowincji. Dodatek taki ma rekompensować różnice w wydatkach funkcjonariuszy. W istocie w Policji wypłacany jest dodatek stołeczny na podstawie § 10 ust. 1 rozporządzenia Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 6 grudnia 2001 r. w sprawie szczegółowych zasad otrzymywania i wysokości uposażenia zasadniczego policjantów, dodatków do uposażenia oraz ustalania wysługi lat, od której uzależniony jest wzrost uposażenia zasadniczego (tekst jedn. – Dz.U. z 2015 r., poz. 1236 z późn. zm.). Przepis ten określa, że *policjantowi pełniącemu służbę na stanowisku etatowym w Komendzie Stołecznej Policji bądź w innej jednostce organizacyjnej Policji, której terytorialny zasięg działania jest objęty terytorialnym zasięgiem działania Komendanta Stołecznego Policji, przysługuje dodatek stołeczny w wysokości 31,50% kwoty bazowej*. Przepis ten nie ma zastosowania do policjanta w służbie kandydackiej. Znajduje on swoje umocowanie w art. 104 ust. 4 ustawy z dnia 6 kwietnia 1990 r. o Policji (tekst jedn. – Dz. U. z 2021 r., poz. 1882 z późn. zm.) określającym, że *niezależnie od dodatków, o których mowa w ust. 1-3, policjantowi mogą być przyznawane dodatki do uposażenia uzasadnione szczególnymi właściwościami, kwalifikacjami, warunkami lub **miejscem pełnienia służby***. Z art. 108 ust. 1 pkt 5 ustawy z dnia 12 października 1990 r. o Straży Granicznej (tekst jedn. – Dz. U. z 2021 r., poz. 1486 z późn. zm.) wynika, że przepis ten może być wprowadzony i w kierowanej przez Pana Generała formacji mundurowej, gdyż regulacja ta określa, że *funkcjonariusze otrzymują dodatki do uposażenia uzasadnionymi szczególnymi właściwościami, kwalifikacjami, warunkami lub (tak jak w Policji) **miejscem pełnienia służby***. Z kolei, nie są znane podstawy prawne w oparciu, o które wypłacany byłby dodatek warszawski strażakom Państwowej Straży Pożarnej. Pogląd Pana Generała w niniejszej kwestii jest potrzebny Rzecznikowi w celu wypracowania stanowiska dotyczącego ewentualnych przyszłych działań w tej sprawie.

Funkcjonariusze z Placówki Straży Granicznej Warszawa-Okęcie optowali za stworzeniem aplikacji, która odciążałaby ich od zadań związanych z załatwianiem problematyki sanitarnej dotyczącej COVID-19 osób wjeżdżających do kraju, jak również możliwości przerzucenia nałożonych obowiązków w tym zakresie na inne służby sanitarne. W ocenie funkcjonariuszy, te kwestie są różnie załatwiane w strefie Schengen. W niektórych krajach zajmują się tym służby sanitarne zamiast funkcjonariuszy straży granicznej. Funkcjonariusze weryfikują przyjeżdżających w zakresie posiadania paszportów

covidowych albo przeprowadzonych testów. Muszą oni wprowadzać dane do systemu dotyczące miejsca przebywania podróżujących w kraju (karty lokalizacyjne). Dużo czasu zajmuje także sprawdzanie osób na kwarantannie. Stworzenie odpowiedniej aplikacji umożliwiłoby skupienie się na czynnościach związanych z ustawowymi działaniami, do których została powołana ta formacja mundurowa. W ocenie rozmówców przepisy takie powinny być wydane na poziomie krajowym. Ponadto obowiązki w tym zakresie powinny być nałożone na przewoźników lotniczych takich jak: Polskie Linie Lotnicze LOT, Lufthansa czy Ryanair itp. Rozwiązanie to jest niezmiernie istotne, także ze względu na pogarszającą się sytuacją kadrową, spowodowaną przebywaniem funkcjonariuszy na zwolnieniach lekarskich i kwarantannie w wyniku zachorowań na COVID-19.

Rozmówcy podnosili też kwestię niskich uposażeń przewodników psów służbowych, którzy są najniższą opłacaną grupą funkcjonariuszy Straży Granicznej. W tej sprawie miał również występować NSZZ Funkcjonariuszy Straży Granicznej do Dowództwa Straży Granicznej. Z § 5a ust. 1 rozporządzenia Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 27 maja 2002 r. w sprawie warunków otrzymywania przez funkcjonariuszy Straży Granicznej dodatkowego wynagrodzenia za wykonywanie zadań zleconych wykraczających poza obowiązki służbowe (tekst jedn. - Dz. U. z 2018 r., poz. 1723) wynika, że *funkcjonariuszowi sprawującemu opiekę nad psem służbowym w ramach zadań wykraczających poza zakres jego obowiązków służbowych przysługuje dodatkowe wynagrodzenie w wysokości 0,60% podstawy wynagrodzenia – za dobę sprawowania opieki nad psem służbowym, w której funkcjonariusz nie pełni służby oraz 0,30% podstawy wynagrodzenia – za dobę sprawowania opieki nad psem służbowym, w której funkcjonariusz pełni służbę na zmiany trwające co najmniej 6 godzin*. Proszę o udzielenie informacji, czy ta sytuacja uległa poprawie w związku z wejściem w życie w dniu 1 grudnia 2021 r. przepisów rozdziału 14d - *Psy służbowe i konie służbowe* do ustawy o Straży Granicznej i wydanych do nich aktów wykonawczych, polepszających dobrostan zwierząt.

Funkcjonariusze przedstawili ponadto problem braku ubezpieczenia autocasco przez Straż Graniczną samochodów służbowych, co powoduje ich odpowiedzialność finansową. Brak posiadania autocasco wzbudza kontrowersje, gdyż funkcjonariusze za uszkodzenia bądź rozbicie auta muszą płacić ze środków własnych. Świadomość tego powoduje, że w trakcie pościgu za przestępcami nie angażują się w pełni, gdyż obawiają się

poniesienia konsekwencji w postaci obciążenia ewentualnymi kosztami naprawy pojazdu. Zdarzają się sytuacje, że funkcjonariusze w trakcie prawidłowego wykonywania czynności służbowych podczas pościgów doprowadzili do uszkodzenia pojazdu, za które byli obarczani kosztami naprawy. Funkcjonariusz, który jest odpowiedzialny za szkodę wyrządzoną nieumyślnie musi pokryć ją sam, z tym, że należność nie może przekraczać kwoty przysługującego mu trzymiesięcznego uposażenia. Jeżeli szkoda zostanie zakwalifikowana jako umyślna, wtedy funkcjonariusz musi pokryć koszty naprawy w pełnej wysokości.

Funkcjonariusze podnosili także problem związany z rekrutacją/naborem do służby, gdyż został on zrealizowany na dzień wykonywanej wizytacji zaledwie w 30%. W Nw. OSG występuje duża ilość wakatów. Spośród osób uczestniczących w naborze tylko od 10 do 15% jest wcielanych do służby w Straży Granicznej. Etapy postępowania kwalifikacyjnego są czasochłonne i wymagające. Samo oczekiwanie na przeprowadzenie badań poligraficznych przez służby specjalne trwa od 5 do 6 miesięcy. Z kolei, w związku planowanym utworzeniem Centralnego Portu Lotniczego przewidziane jest zatrudnienie w przyszłości kolejnych 1 000 funkcjonariuszy. Powyższe braki kadrowe powodują, że należałoby zastanowić się nad ułatwieniem i przyspieszeniem procesu rekrutacyjnego do Straży Granicznej, a być może i zawężeniem kręgu osób uczestniczących w badaniach psychofizjologicznych. W kwestii zasadności stosowania badań poligraficznych w Straży Granicznej, Rzecznik zapoznał się z odpowiedzią podsekretarza stanu w Ministerstwie Spraw Wewnętrznych i Administracji udzieloną Marszałkowi Sejmu na interpelację nr 9742 z dnia 7.03.2017 r., z której wynika, że Ministerstwo oraz Straż Graniczna nie dostrzegają potrzeby zmian w przepisach prawa w zakresie wyeliminowania badań psychofizjologicznych z procesu postępowania kwalifikacyjnego kandydatów do służby. Ze względu jednak na ujawnione braki kadrowe i przedłużający się proces rekrutacyjny oraz napiętą sytuacją na wschodniej granicy państwa jak i odległy, bez mała 5-letni, termin wyrażenia stanowiska w odpowiedzi na interpelację - będę wdzięczny za przedstawienie przez Pana Komendanta ponownej opinii w tej kwestii.

W związku z powyższym działając na podstawie art. 12 pkt 2 ustawy z dnia 15 lipca 1987 r. o Rzeczniku Praw Obywatelskich (tekst jedn. – Dz. U. z 2020 r., poz. 627 z późn. zm.), uprzejmie proszę Pana Generała o zlecenie zbadania zagadnień podnoszonych

w rozmowach przedstawicieli Rzecznika z funkcjonariuszami Straży Granicznej oraz poinformowanie Rzecznika o zajętych stanowiskach.

Z wyrazami szacunku,

Stanisław Trociuk

Zastępca Rzecznika Praw Obywatelskich

/-podpisano elektronicznie/